

Hjerneslag i Nord-Trøndelag

DOKTORAVHANDLINGER

HANNE ELLEKJÆR

Samfunnsmedisinsk forskningssenter
Folkehelsa, Verdal
Neptunveien 1
7650 Verdal

Hjerneslag er den tredje hyppigste årsaken til død og den vanligste årsaken til uførhet hos eldre. Manglende mål på hyppigheten (insidensen) av hjerneslag i Norge har vært et savn, både med tanke på helsetjenesteplanlegging og evaluering av det forebyggende arbeidet vi driver, f.eks. blodtrykksbehandling. For å vurdere den enkeltes risiko for å få hjerneslag, er det nødvendig å vite hvor hyppig hjerneslag rammer i ulike kjønns- og aldersgrupper. Insidensberegningene vil også være viktige som grunnlagsdata for helsetjenesteplanleggere.

Det har lenge vært etterlyst studier over sammenhengen mellom hjerneslag og fysisk aktivitet hos kvinner. Flere studier taler for at fysisk aktivitet forebygger hjerneslag hos menn, men den tilsvarende dokumentasjonen mangler for kvinner. Undersøkelser som har gått på sammenhengen mellom tradisjonelle kardiovaskulære risikofaktorer og hjerte- og karsykdom hos eldre har gitt sprikende resultater. Enkelte har hevdet at dette kan forklares med at de friske eldre representerer en selektert gruppe som har vist seg resistente mot f.eks. høyt blodtrykk.

I perioden 1994 – 96 ble det etablert et befolkningsbasert hjerneslagregister i Innherred, Nord-Trøndelag. Alle hjerneslag (førstegangs- og gjentatt slag) ble registrert i aldersgruppen over 15 år i befolkningen (n = 70 000). To prospektive kohortstudier med utgangspunkt i Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag 1984 – 86 (HUNT 1) ble gjennomført; en tiårsoppfølging av dødeligheten av hjerneslag hos 14 101 kvinner over 50 år og en tiårsoppfølging av hjerte- og kardødelighet hos 3 121 menn og 3 271 kvinner over 70 år uten diagnostisert hjerte- og karsykdom.

Registreringen viste at hyppigheten av hjerneslag i Innherred var tre nye tilfeller per 1 000 per år i aldersgruppen over 15 år. Vi vil derfor kunne forvente ca. 10 000 førstegangsslag og 3 400 residivslag i Norge årlig. Kvinner som drev

fysisk aktivitet i fritiden halverte sin risiko for å dø av hjerneslag. Risikoreduksjonen ble observert i alle aldersgrupper og var til stede både ved moderat og høy aktivitet. Studien viste en sterk sammenheng mellom stigende systolisk og diastolisk blodtrykk og hjerte- og kardødelighet. Daglig røyking økte dødeligheten av hjertesykdom hos både menn og kvinner, og økt kroppsmasseindeks var assosiert med redusert totaldødelighet hos kvinner. Insidenstillene er i samsvar med det vi finner ellers i Skandinavia.

Hjerneslagregisteret gir det beste målet på hyppigheten av hjerneslag i totalbefolkningen. Bruken av utskrivningsdiagnoser fra sykehus i kartleggingen av omfanget av hjerneslagsykdommen inneholder flere feilkilder og begrensninger. Disse bør derfor brukes med varsomhet og bør i alle fall valideres før de benyttes i deskriptive studier av hjerneslag i befolkningen. Fysisk aktivitet bør være en del av strategien for å forebygge hjerneslag også blant kvinner. Høyt blodtrykk er en av de viktigste risikofaktorene for hjerte- og karsykdom også hos de friske eldre.

- *Avhandlingens tittel*
 - Epidemiological studies of stroke in a Norwegian population. Incidence, risk factors and prognosis
 - *Utgår fra*
 - Samfunnsmedisinsk forskningssenter
 - Folkehelsa, Verdal
 - *Disputas* 13.10. 2000
 - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
-

Publisert: 20. august 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. mars 2026.